

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 4/2012 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä tehdyn yleissopimuksen lisäpöytäkirjan ja yleissopimukseen annettavien selitysten hyväksymisestä sekä laiksi lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 8 päivänä helmikuuta 2012 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä tehdyn yleissopimuksen lisäpöytäkirjan ja yleissopimukseen annettavien selitysten hyväksymisestä sekä laiksi lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 149/2011 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntösihteeri Tapio Puurunen, oikeusministeriö
- tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- sisäasiainministeriö, poliisiosasto
- sisäasiainministeriö, rajavartiolaitos
- ulkoasiainministeriö
- valtiovarainministeriö
- liikenne- ja viestintäministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä tehtyyn Euroopan neuvoston yleissopimukseen tehdyn valvontaviranomaisia ja maan rajan yli tapahtuvaa tietojen siirtoa koskevan lisäpöytäkirjan siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan.

Lisäpöytäkirja sisältää määräyksiä tietosuojan valvontaviranomaisista, joiden tehtävänä on valvoa niiden kansallisten toimenpiteiden noudattamista, joilla lisäpöytäkirjan määräykset, yleissopimuksen tietosuojan perusperiaatteet ja

yleissopimuksen kansainvälistä tietojen siirtoa koskevat määräykset on saatettu voimaan. Lisäpöytäkirja sisältää määräyksiä myös henkilötietojen siirrosta yleissopimuksen ulkopuolisen valtion tai järjestön lainkäyttövaltaan kuuluvalle vastaanottajalle.

Esityksessä ehdotetaan myös, että eduskunta hyväksyisi yleissopimukseen annettavat kaksi selitystä. Ensimmäisen selityksen mukaan Suomi ei sovelle yleissopimusta henkilötietojen käsittelyyn, jonka luonnollinen henkilö suorittaa yksinomaan henkilökohtaisiin tai niihin verrat-

taviin tavanomaisiin yksityisiin tarkoituksiinsa. Toisen selityksen mukaan Suomi soveltaa yleissopimusta henkilötietojen automaattisen käsittelyn ohella myös muuhun henkilötietojen käsittelyyn silloin, kun henkilötiedot muodostavat tai niiden on tarkoitus muodostaa henkilörekisteri tai sen osa. Selityksillä saatetaan yleissopimuksen soveltamisala Suomen osalta vastaamaan henkilötietodirektiivin ja henkilötietolain soveltamisalasäännöksiä.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Pöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun on kulunut kolme kuukautta hyväksymiskirjan tallettamisesta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kun pöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Tietosuojasopimuksen lisäpöytäkirja

Strasbourgissa vuonna 1981 tehty Euroopan neuvoston yleissopimus yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä on tullut voimaan Suomen osalta huhtikuussa 1992. Tietosuojasopimuksen tarkoituksena on turvata henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä osapuolten alueella jokaiselle yksilölle hänen oikeutensa ja perusvapautensa ja erityisesti hänen oikeutensa yksityisyyteen. Tietosuojasopimus sisältää tietosuojan perusperiaatteiden lisäksi määräykset osapuolten välisestä rajat ylittävästä henkilötietojen siirrosta ja keskinäisestä avunannosta. Määräykset valvontaviranomaisista ja kattavat määräykset henkilötietojen siirrosta kolmansiin valtioihin sisältyvät sen sijaan käsiteltävänä olevaan lisäpöytäkirjaan.

Yleissopimuksen lisäpöytäkirjan määräysten mukaan tietosuojan valvontaviranomaisten tehtävänä on valvoa niiden kansallisten toimenpiteiden noudattamista, joilla lisäpöytäkirjan määräykset, tietosuojasopimuksen tietosuojan perusperiaatteet ja tietosuojasopimuksen kansainvälistä tietojen siirtoa koskevat määräykset on saatettu voimaan. Lisäpöytäkirja sisältää määräyksiä myös henkilötietojen siirrosta tietosuojasopimuksen ulkopuolisen valtion tai järjestön lainkäyttövaltaan kuuluvalla vastaanottajalle. Tarkoituksena on, että henkilötietoja siirretään

vain sellaisiin valtioihin tai järjestöihin, jotka pystyvät takaamaan riittävän tietosuojan.

Lisäpöytäkirjan määräykset vastaavat pitkälti henkilötietodirektiivin (95/46/EY) asiaa koskevia säännöksiä, jotka on Suomessa pantu täytäntöön henkilötietolailla (523/1999). Lisäpöytäkirjan määräysten hyväksyminen ja voimaansaattaminen eivät edellytä muutoksia maamme kansalliseen lainsäädäntöön.

Tietosuojasopimukseen annettavat selitykset

Yleissopimuksen lisäpöytäkirjan 3 artiklan 1 kohdasta ilmenee, että lisäpöytäkirjan aineelliset määräykset täydentävät tietosuojasopimusta. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi tietosuojasopimukseen annettavaksi kaksi selitystä. Selityksillä on tarkoitus saattaa tietosuojasopimuksen soveltamisala Suomen osalta vastaamaan henkilötietodirektiivin ja henkilötietolain soveltamisalasäännöksiä.

Henkilötietolakia ei sovelleta sen 2 §:n 3 momentin mukaan henkilötietojen käsittelyyn, jonka luonnollinen henkilö suorittaa yksinomaan henkilökohtaisiin tai niihin verrattaviin tavanomaisiin yksityisiin tarkoituksiinsa. Henkilötietodirektiivi sisältää vastaavanlaisen säännöksen. Suomi ei ole tähän mennessä antanut tietosuojasopimuksen 3 artiklan 2 kappaleen mukaisista selitystä, jolla tietosuojasopimuksen soveltamisalaa voidaan laajentaa näiltä osin vastaamaan henkilötietolain ja henkilötietodirektiivin soveltamisalaa. Hallituksen esityksessä ehdotetaan tässä yhteydessä eduskunnan hyväksyttävä-

väksi selitystä, jonka mukaan Suomi ei sovelta tietosuojasopimusta henkilötietojen käsittelyyn, jonka luonnollinen henkilö suorittaa yksinomaan henkilökohtaisiin tai niihin verrattaviin tavanomaisiin yksityisiin tarkoituksiinsa.

Henkilötietolain 2 §:n 2 momentin mukaan lakia sovelletaan henkilötietojen automaattisen käsittelyn ohella myös muuhun henkilötietojen käsittelyyn silloin, kun henkilötiedot muodostavat tai niiden on tarkoitus muodostaa henkilörekisteri tai sen osa. Henkilötietodirektiivi sisältää vastaavanlaisen säännöksen. Tietosuojasopimuksen 3 artiklan 2 kappaleessa osapuolelle annetaan oikeus antaa selitys, jonka mukaan se ei sovelta sopimusta tiettyihin automaattisesti käsiteltäviin henkilörekistereiden ryhmiin tai jonka mukaan se soveltaa sopimusta tiettyihin tietoihin tai henkilörekistereihin. Tietosuojasopimuksen soveltamisala on näiltä osin henkilötietolain ja henkilötietodirektiivin soveltamisalaa suppeampi. Hallituksen esityksessä ehdotetaan tämän vuoksi annettavaksi selitys, jonka mukaan Suomi soveltaa tietosuojasopimusta henkilötietojen automaattisen käsittelyn ohella myös muuhun henkilötietojen käsittelyyn silloin, kun henkilötiedot muodostavat tai niiden on tarkoitus muodostaa henkilörekisteri tai sen osa.

Yhteenveto

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän yleissopimuksen lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten hyväksymistä sekä eduskunnan suostumuksen antamista siihen, että Suomi antaa hallituksen esityksestä ilmenevät kaksi selitystä.

Hallituksen esitykseen sisältyvän Euroopan neuvoston tietosuojasopimuksen lisäpöytäkirjan voimaansaattamista koskevan lakiehdotuksen 2 §:n mukaan lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella. Tältä osin valiokunta toteaa, että kansainvälisten sopimusten voimaansaattamista koskeva perustuslain 95 §:n

1 momentin muutos on tullut voimaan 1.3.2012 (1112/2011). Muutoksen voimaantulon jälkeen kansainvälisen velvoitteen myös muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan pääsääntöisesti voimaan valtioneuvoston asetuksella. Valiokunta ehdottaa tämän vuoksi voimaansaattamislain 2 §:n täsmentämistä seuraavasti: "Yleissopimuksen lisäpöytäkirjan muiden määräysten voimaansaattamisesta ja tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella."

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä tarkoitetun yleissopimuksen lisäpöytäkirjan siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan,

että eduskunta antaa suostumuksensa siihen, että Suomi antaa yleissopimuksen 3 artiklan 2 kappaleen a kohdassa tarkoitetun selityksen, jonka mukaan Suomi ei sovelta yleissopimusta sellaiseen henkilötietojen käsittelyyn, jonka luonnollinen henkilö suorittaa yksinomaan henkilökohtaisiin tai niihin verrattaviin tavanomaisiin yksityisiin tarkoituksiinsa,

että eduskunta antaa suostumuksensa siihen, että Suomi antaa yleissopimuksen 3 artiklan 2 kappaleen c kohdassa tarkoitetun selityksen, jonka mukaan Suomi soveltaa yleissopimusta henkilötietojen automaattisen käsittelyn ohella myös muuhun henkilötietojen käsittelyyn silloin, kun henkilötiedot muodostavat tai niiden on tarkoitus muodostaa henkilörekisteri tai sen osa ja

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 2 § muutettuna seuraavasti:

2 §
Yleissopimuksen lisäpöytäkirjan muiden mää- voimaantulosta säädetään *valtioneuvoston ase-*
räysten voimaansaattamisesta ja tämän lain tuksella.

Helsingissä 20 päivänä maaliskuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jussi Halla-aho /ps	Antti Lindtman /sd
jäs.	Heikki Autto /kok	Markus Lohi /kesk
	Rakel Hiltunen /sd	Pirkko Mattila /ps
	Reijo Hongisto /ps	Outi Mäkelä /kok
	Risto Kalliorinne /vas	Tapani Mäkinen /kok
	Mika Kari /sd	Markku Mäntymaa /kok
	Elsi Katainen /kesk	Osmo Soininvaara /vihr
	Timo V. Korhonen /kesk	Ulla-Maj Wideroos /r.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.